

RP 40/2015 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om studiestöd

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om studiestöd ändras. Det föreslås att förutsättningarna för beviljande av studiestöd för studier utomlands ändras så att en studerande ska ha rätt till studiestöd även när studeranden med hänsyn till hans eller hennes levnadsförhållanden har fast anknytning till Finland.

I enlighet med regeringsprogrammet föreslås det att studiepenningens belopp inte längre ska justeras enligt folkpensionsindex.

När det gäller 18- och 19-åriga studerande på andra stadiet som bor någon annanstans än hos sina föräldrar föreslås det att gränserna för föräldrarnas inkomster höjs med 13 procent, för att stödet bättre ska räcka till och för att främja jämlikheten mellan studerande på olika utbildningsstadier.

Dessutom föreslås att vissa bestämmelser i lagen om studiestöd förtydligas så att verkställigheten av studiestödet blir smidigare.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2016 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses huvudsakligen träda i kraft den 1 augusti 2016.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	3
1 NULÄGE	3
1.1 Lagstiftning och praxis.....	3
<i>Grunderna för beviljande av studiestöd utomlands</i>	3
<i>Indexbindning av studiepenningen</i>	4
<i>Behovsprövning som baserar sig på föräldrarnas inkomster</i>	5
<i>Undanröjande av ett lagakraftvunnet beslut</i>	5
1.2 Den internationella utvecklingen	6
<i>Grunderna för beviljande av studiestöd utomlands och EU-lagstiftningen</i>	6
1.3 Bedömning av nuläget	8
<i>Beviljande av studiestöd för studier utomlands</i>	8
<i>Indexbindning av studiepenningen</i>	8
<i>Behovsprövning som baserar sig på föräldrarnas inkomster</i>	8
<i>Undanröjande av ett lagakraftvunnet beslut</i>	9
2 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN.....	9
Förutsättningar för beviljande av studiestöd för studier utomlands	9
<i>Slopande av indexbindning av studiepenningen</i>	10
<i>Lindring av behovsprövning som baserar sig på föräldrarnas inkomster</i>	10
<i>Undanröjande av ett lagakraftvunnet beslut</i>	10
3 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	10
3.1 Ekonomiska konsekvenser.....	10
<i>Förutsättningar för beviljande av studiestöd för studier utomlands</i>	10
<i>Slopande av indexbindning av studiepenningen</i>	11
<i>Lindring av behovsprövning som baserar sig på föräldrarnas inkomster</i>	11
3.2 Konsekvenser för myndigheterna	11
3.3 Samhälleliga konsekvenser	12
4 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	12
5 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER.....	13
DETALJMOTIVERING	14
1 LAGFÖRSLAG	14
2 IKRAFTTRÄDANDE	17
3 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	17
LAGFÖRSLAG	21
Lag om ändring av lagen om studiestöd.....	21
BILAGA	25
PARALLELLTEXT	25
Lag om ändring av lagen om studiestöd.....	25

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Lagstiftning och praxis

Grunderna för beviljande av studiestöd utomlands

Enligt 1 § 4 mom. i lagen om studiestöd (65/1994) beviljas studiestöd en finsk medborgare som bedriver studier utomlands, om han eller hon har haft sin i lagen om hemkommun (201/1994) avsedda hemkommun i Finland i minst två år under de fem år som föregår inledandet av studierna och om vistelsen utomlands kan anses tillfällig. Studier som bedrivs utomlands ska dessutom enligt det 4 § 4 mom. i lagen om studiestöd som trädde i kraft den 1 augusti 2014 (lag om ändring av lagen om studiestöd 1243/2013) motsvara sådana studier som berättigar till studiestöd i Finland eller ingå i sådana studier i Finland som berättigar till studiestöd.

Enligt 2 § i lagen om hemkommun är en persons hemkommun med de undantag som föreskrivs i den lagen den kommun där han eller hon bor. Har en person i sin användning flera bostäder eller ingen bostad alls, är hans eller hennes hemkommun den kommun som han eller hon på grund av sina familjeförhållanden, sin utkomst eller andra motsvarande omständigheter själv anser som sin hemkommun och till vilken han eller hon med hänsyn till de ovannämnda omständigheterna har fast anknytning. Har en persons egen uppfattning om vilken kommun som är hans eller hennes hemkommun inte kunnat utredas, är hans eller hennes hemkommun den kommun till vilken han eller hon ska anses ha den fastare anknytningen med hänsyn till sitt boende, sina familjeförhållanden, sin utkomst och andra motsvarande omständigheter.

I 5 § i lagen om hemkommun föreskrivs om hemkommun vid utflyttning ur landet. Enligt 1 mom. har en person som har bosatt sig utomlands för en längre tid än ett år inte hemkommun i Finland. En person kan dock ha hemkommun i Finland, om han eller hon med hänsyn till sina levnadsförhållanden har fastare anknytning till Finland än till det land han eller hon bor i. Om en finsk medborgare som har bosatt sig utomlands är anställd hos finska staten vid en diplomatisk eller någon annan jämförbar beskickning eller vid ett konsulat som förestås av en utsänd konsul eller är i utvecklingssamarbetsuppgifter eller missionsarbete har han eller hon samt hans eller hennes familjemedlemmar dock fortfarande hemkommun i Finland.

Enligt 1 § 2 mom. i lagen om studiestöd tillämpas vad som i lagen bestäms om finska medborgare också på den som har rätt till studiestöd enligt lagen om studiestöd med stöd av Europeiska gemenskapens lagstiftning eller ett avtal som Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart eller som har i 10 kap. i utlänningslagen (301/2004) föreskriven permanent uppehållsrätt i Finland (permanent uppehållsrätt för EU-medborgare).

När en finsk medborgare eller en person som enligt 1 § 2 mom. i lagen om studiestöd kan jämföras med en sådan ansöker om studiestöd för studier utomlands undersöks det med hjälp av uppgifterna om hemkommun i befolkningsdatasystemet i allmänhet först om personen i fråga har haft hemkommun i Finland i minst två år under de fem år som föregår inledandet av

RP 40/2015 rd

studierna. Uppgiften om hemkommun i befolkningsdatasystemet baserar sig ofta på personens egen anmälan.

Förutom att villkoret om hemkommun ska vara uppfyllt förutsätts för att studiestöd ska beviljas för studier som bedrivs utomlands att utlandsvistelsen kan anses tillfällig. I praktiken har det ansetts att en utlandsvistelse inte kan anses tillfällig om personen har bott över tre år utomlands, även om han eller hon fortfarande har hemkommun i Finland.

Indexbindning av studiepenningen

Bestämmelser om studiepenningens belopp finns i lagens 11 §. Studiepenningens grundbelopp är beroende av den studerandes ålder, boendeform, familjeförhållanden och läroanstalt. Studiepenningens grundbelopp kan höjas eller sänkas på basis av föräldrarnas inkomster. Både på andra stadiet och i högre utbildning kan studiepenningen höjas för en studerande som bor hos sin förälder, om föräldrarna har små inkomster. På andra stadiet kan föräldrarnas inkomster minska studiepenningen för en studerande under 20 år, oberoende av om den studerande bor hos sina föräldrar eller självständigt.

I högre utbildning påverkas studiepenningens belopp av den tidpunkt då den studerande för första gången har tagit emot en studieplats. Enligt den lag om ändring av lagen om studiestöd (1243/2013) som trädde i kraft 2014 är studiepenningens belopp ungefär 11 procent högre för en högskolestuderande som tagit emot en studieplats i en högskola för första gången den 1 augusti 2014 och därefter än för en högskolestuderande som tagit emot en studieplats för första gången före lagens ikraftträdande. Genom samma lagändring fogades till lagen om studiestöd en bestämmelse enligt vilken studiepenningens belopp vid ingången av respektive läsår justeras på det sätt som föreskrivs i lagen om folkpensionsindex (456/2001). Studiepenningens belopp har med anledning av lagändringen justerats fr.o.m. den 1 augusti 2014 med ca 1,3 procent och fr.o.m. den 1 augusti 2015 med ca 0,4 procent enligt förändringen i folkpensionsindex.

Studiepenningens belopp är enligt justeringen enligt förändringen i folkpensionsindex den 1 augusti 2015 följande:

Högskolenivå	Personer som tagit emot en studieplats 1.8.2014 eller därefter	Personer som tagit emot en studieplats före 1.8.2014
Gift eller underhållsskyldig	336,76	303,19
Har fyllt 18 år, bor självständigt	336,76	303,19
Under 18 år, bor självständigt	163,80 a	147,52 a
Har fyllt 20 år, bor hos en förälder	137,35 a	124,12 a
Under 20 år, bor hos en förälder	62,06 a	55,96 a

RP 40/2015 rd

Andra stadiet	1.8.2015
Gift eller underhållsskyldig	250,28
Har fyllt 18 år, bor självständigt	250,28 b
Under 18 år, bor självständigt	101,74 ab
Har fyllt 20 år, bor hos en förälder	81,39 ab
Under 20 år, bor hos en förälder	38,66 ab

a) studiepenningens belopp kan höjas på basis av föräldrarnas inkomster

b) studiepenningens belopp kan sänkas på basis av föräldrarnas inkomster

Behovsprövning som baserar sig på föräldrarnas inkomster

Föräldrarnas inkomster leder inte till sänkt studiepenning för högskolestuderande. Enligt 19 § i lagen om studiestöd beaktas föräldrarnas inkomster då det gäller andra studerande än högskolestuderande när studiepenning beviljas, om den studerande inte har fyllt 20 år, samt när bostadstillägg beviljas, om den studerande inte har fyllt 18 år. Inkomsterna beaktas till utgången av den kalendermånad som föregår den månad under vilken åldersgränsen uppnås. Föräldrarnas inkomster beaktas dock inte, om den studerande är gift eller underhållsskyldig. Om föräldrarna är fränskilda eller på grund av varaktig söndring bor åtskilda, beaktas bara inkomsterna för den förälder som sökanden bor eller senast har bott hos. Om den studerande inte har fyllt 18 år och försörjs av sin förälder och dennas nya äkta make i deras gemensamma hem, beaktas även den nya äkta makens inkomster.

En studerande har rätt till studiepenning och bostadstillägg till fullt belopp, om föräldrarnas sammanlagda nettoförvärvs- och nettokapitalinkomster enligt 30 § i inkomstskattelagen är högst 40 800 euro per år. Studiepenningen och bostadstillägget minskas med fem procent för varje helt belopp av 1 010 euro som överskrider inkomstgränsen. En 18—19-åring som studerar i någon annan läroanstalt än en högskola och som bor någon annanstans än hos sin förälder har rätt till studiepenning till fullt belopp, om föräldrarnas sammanlagda nettoförvärvs- och nettokapitalinkomster enligt 30 § i inkomstskattelagen är högst 53 000 euro per år. Studiepenningen minskas med fem procent för varje helt belopp av 1 010 euro som överskrider inkomstgränsen, vilket innebär att ingen studiepenning betalas om inkomsterna uppgår till 73 200 euro.

Undanröjande av ett lagakraftvunnet beslut

I de förmånslagar som gäller socialförsäkring finns det särskilda bestämmelser om rättelse av sakfel i beslut. De särskilda bestämmelserna fogades till förmånslagstiftningen med anledning av att förvaltningslagen (434/2003) trädde i kraft, och genom dem begränsades rättelse av fel till en parts nackdel så att en förutsättning för rättelse är att parten samtycker till rättelsen. Förfarandet för samtycke anses återspegla den förvaltningsrättsliga principen om förtroendeskudd. I förmånslagstiftningen, såsom i lagen om studiestöd, är det vanligen fråga om en förmån som tryggar en persons utkomst, och därför har tröskeln för att ändra ett beslut till en persons nackdel ansetts vara högre än t.ex. i andra förvaltningsbeslut. Enligt förmånslagarna finns

det sakfel i ett beslut, om beslutet grundar sig på en klart oriktig eller bristfällig utredning eller på uppenbart oriktig tillämpning av lag, eller om det har skett ett fel i förfarandet då beslutet fattades. I dessa fall kan en förmånsbeviljande anstalt undanröja ett oriktigt beslut som den har fattat, och avgöra ärendet på nytt. Ett beslut får rättas till en förmånstagares fördel eller nackdel. Rättelse av ett beslut till en förmånstagares nackdel förutsätter dock att parten samtycker till att beslutet rättas. Om en part inte samtycker till att ett sakfel rättas, kan en försäkringsanstalt hos en besvärsinstans rätta fel som finns i ett beslut genom ett förfarande för undanröjande av ett lagakraftvunnet beslut.

I lagen om studiestöd finns bestämmelser om ovannämnda rättelse av sakfel i 31 a § och om undanröjande av ett beslut i 31 §. Om ett lagakraftvunnet beslut som har meddelats av Folkpensionsanstalten eller studiestödsnämnden och som gäller en förmån enligt lagen om studiestöd grundar sig på oriktig eller bristfällig utredning eller är uppenbart lagstridigt, kan besvärsnämnden för studiestöd enligt 31 § i lagen om studiestöd på yrkande av parten, Folkpensionsanstalten eller studiestödsnämnden undanröja beslutet, till den del beslutet gäller något annat än statsborgen för studielån, och förordna ny behandling av ärendet. År 2011 fogades en ny 30 b § till lagen om studiestöd (lag om ändring av lagen om studiestöd, 675/2011), enligt vilken Folkpensionsanstalten eller studiestödsnämnden utan undanröjande av beslutet eller samtycke av part kan avgöra ärendet på nytt, om den som får studiestöd, efter det att beslutet har meddelats, retroaktivt har beviljats en förmån som förhindrar beviljande av studiestöd som avses i 6 §. Motsvarande bestämmelse fogades till flera andra förmånslagar.

1.2 Den internationella utvecklingen

Grunderna för beviljande av studiestöd utomlands och EU-lagstiftningen

Enligt artikel 21.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF) ska varje unionsmedborgare ha rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier, om inte annat följer av de begränsningar och villkor som föreskrivs i fördragen och i bestämmelserna om genomförande av fördragen. Med stöd av artikel 165.1 i FEUF bär medlemsstaternas ansvar för undervisningens innehåll och utbildningssystemens organisation. Enligt artikel 7.1 och 7.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 492/2011 om arbetskraftens fria rörlighet inom unionen får en medborgare i en medlemsstat inom en annan medlemsstats territorium inte på grund av sin nationalitet behandlas annorlunda än landets egna arbetstagare i fråga om anställnings- och arbetsvillkor, och arbetstagaren ska åtnjuta samma sociala och skattemässiga förmåner som landets medborgare.

EU-domstolen har i flera domslut bedömt de bosättningsvillkor som ingår i olika medlemsländers studiestödslagstiftning i förhållande till å ena sidan alla unionsmedborgares rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom unionens territorium och å andra sidan likabehandling av anställda inom EU. Domstolen har bl.a. i de förenade målen C-523/11 och C-585/11 konstaterat att medlemsstaterna enligt artikel 165.1 i FEUF visserligen är behöriga att bestämma undervisningens innehåll och utbildningssystemens organisation i sina respektive länder, men de måste vid utövandet av denna behörighet iakta unionsrätten och då särskilt fördragets bestämmelser om rätten att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier (punkt 26 i domen). Enligt domstolens rättspraxis utgör sådan nationell lagstiftning som försätter vissa av landets medborgare i en sämre ställning enbart därför att de utnyttjat sin rätt att röra sig och uppehålla sig i en annan medlemsstat en begränsning av de friheter som tillkommer alla unionsmedborgare enligt artikel 21.1 i FEUF.

EU-domstolen har emellertid konstaterat att en medlemsstat kan ha rätt att bevilja bistånd till uppehälle endast för studerande som kan påvisa en tillräcklig grad av integration i samhället i den aktuella medlemsstaten. Enligt vedertagen rättspraxis får den bevisning som en medlems-

RP 40/2015 rd

stat kräver för att påvisa en faktisk integration inte vara av alltför exkluderande karaktär, så att alltför stor vikt läggs vid en omständighet som inte nödvändigtvis är representativ för den faktiska och verkliga graden av anknytning mellan den som ansöker om en förmån och denna medlemsstat, medan övriga representativa omständigheter inte beaktas alls (bl.a. mål C-75/11, kommissionen mot Österrike och de förenade målen C-523/11 och C-585/11).

När det gäller likabehandling av anställda inom unionen har domstolen konstaterat att en lagstiftning som föreskriver att studentens bosättningsort utgör ett villkor för studiemedel för högre utbildning leder till att de som inte bor i den berörda medlemsstaten men är barn till gränsarbetare som arbetar i denna medlemsstat särbehandlas – och därmed indirekt diskrimineras – i förhållande till dem som bor i medlemsstaten (bl.a. mål C-20/12). Domstolen har även fastställt att studiestöd som en medlemsstat beviljar barn till arbetstagare utgör en social förmån, i den mening som avses i artikel 7.2 i nämnda förordning, för en migrerande arbetstagare, om arbetstagaren alltjämt svarar för barnets underhåll (C-20/12, punkt 39). Enligt domstolen går bosättningsvillkoret utöver vad som är nödvändigt för att uppnå det legitima målet. Genom villkoret blir det inte möjligt att beakta andra omständigheter som kan visa på den verkliga graden av anknytning mellan den som ansöker om sådant studiemedel och samhället eller arbetsmarknaden i den berörda medlemsstaten, såsom att en av föräldrarna som fortsätter att försörja studenten är en gränsarbetare som har ett varaktigt arbete i denna medlemsstat och redan har arbetat där under lång tid (C-20/12).

Rätten för medborgare i Europeiska unionen att få studiestöd bestäms med stöd av både den nationella lagstiftningen och EU-lagstiftningen. Till följd av EU-domstolens avgöranden har lagstiftningen eller tillämpningspraxis i de övriga nordiska länderna redan ändrats så att man vid beviljande av stöd för studier som bedrivs utomlands kan beakta inte bara bosättningskravet utan även annan fast anknytning som sökanden har till det land som beviljar stödet.

För att en studerande ska få studiestöd för studier utomlands krävs det enligt lagstiftningen i Sverige att sökanden varit bosatt i Sverige under minst två år i följd under de senaste fem åren. Om den studerande bedriver studier i ett annat EU-land eller i Schweiz och är svensk medborgare, en EU-arbetstagare eller företagare i Sverige eller har permanent uppehållsrätt i Sverige, kan han eller hon få studiestöd i Sverige, även om bosättningskravet inte är uppfyllt, om han eller hon annars anses vara samhällsintegrerad i Sverige. Den studerande kan anses vara samhällsintegrerad i Sverige bl.a. på basis av medborgarskap, familjeband, tid i landet samt kunskaper i det svenska språket.

I Norge är förutsättningen för att en studerande ska få studiestöd för studier utomlands att sökanden sammanhängande har varit bosatt i Norge i två år under de senaste fem åren, att sökanden har gått i skola i Norge i minst tre år eller att sökandens familj bor i Norge och sökanden har goda kunskaper i det norska språket.

I Danmark är förutsättningen för att en studerande ska få studiestöd för studier utomlands att sökanden sammanhängande har varit bosatt i Danmark i två år under de senaste tio åren före ansökan. Alternativt ska den studerande ha någon annan i lag angiven grund som visar på en fast anknytning till Danmark under en mycket lång tid. En sådan grund som visar på en fast anknytning kan bl.a. vara att den som ansöker om stöd har genomgått grundskolan i Danmark eller arbetat i Danmark under mycket lång tid.

1.3 Bedömning av nuläget

Beviljande av studiestöd för studier utomlands

De nuvarande bestämmelserna i lagen om studiestöd, vilka gäller beviljande av studiestöd för studier som bedrivs utomlands, kan i praktiken vanligen betraktas som bosättningsbaserade villkor. Bosättningskravet på två år kan betraktas som tämligen noga avgränsat samt som en praktisk definition av integration i det land som beviljar stödet. Villkoret har gjort det möjligt att stödja de studerandes rörlighet, samtidigt som det har förhindrat att stödet utnyttjats på ett oändamålsenligt sätt, alltså s.k. studiestödsshopping.

I ljuset av Europeiska unionens domstols avgöranden kan dock det nuvarande 1 § 4 mom. i lagen om studiestöd betraktas som alltför ovillkorligt och det tar inte tillräcklig hänsyn till andra sådana omständigheter som kan visa på den verkliga graden av anknytning mellan den som ansöker om studiestöd och det finländska samhället. Lagen om hemkommun ger möjlighet att bestämma en persons hemkommun inte bara på grundval av hans eller hennes faktiska boende utan också på grundval av fast anknytning med hänsyn till familjeförhållanden, utkomst och andra motsvarande omständigheter (2 § och 5 § i lagen om hemkommun). Detta förutsätter dock att personen har haft fastare anknytning till Finland än det andra landet. Dessutom tillämpas lagen om hemkommun i begränsad utsträckning på utlänningar (1 och 4 §). Med beaktande av EU-lagstiftningen och rättspraxis bör det i lagen om studiestöd tas in närmare bestämmelser om vilken av lagen om hemkommun oberoende fast anknytning som dessutom ska ha betydelse vid bedömningen av en sökandes rätt till studiestöd för studier utomlands.

Indexbindning av studiepenningen

Studiepenningens grundbelopp och de höjningar av det som görs på basis av föräldrarnas inkomster har fr.o.m. den 1 augusti 2014 höjts läsårsvis enligt förändringen i folkpensionsindex. Den senaste höjningen gjordes vid ingången av läsåret 2015 fr.o.m. den 1 augusti 2015. Syftet med indexbindningen av studiepenningen har varit att bevara studiepenningens realvärde och den köpkraft stödet ger, vilket i sin tur tryggar möjligheterna för de studerande som får stöd att fokusera på studierna med hjälp av studiestödet. Statsminister Sipiläs regering har som en del av sitt regeringsprogram beslutat om nödvändiga anpassningsåtgärder inom den offentliga ekonomin. Enligt regeringsprogrammet avskaffas indexbindningen av studiestödet fr.o.m. 2016.

Behovsprövning som baserar sig på föräldrarnas inkomster

För studerande som bor självständigt ligger tyngdpunkten i studiestödet på penningbidrag (studiepenning och bostadstillägg). För studerande som bor hos en förälder ligger tyngdpunkten på lånekomponenten, men studiepenningen kan höjas om föräldrarna har små inkomster. För studerande som inte studerar vid en högskola kan föräldrarnas inkomster leda till att studiepenningen sänks om stödmottagaren inte har fyllt 20 år och till att bostadsbidraget sänks om stödmottagaren inte har fyllt 18 år. Den behovsprövning av studiepenningen som baserar sig på föräldrarnas inkomster när det gäller studerande på andra stadiet som inte har fyllt 20 år kan anses vara problematisk med hänsyn till jämlikheten mellan utbildningsstadierna. I högre utbildning inverkar föräldrarnas inkomster inte alls nedsättande på studiestödet.

Gränserna för föräldrarnas inkomster är inte knutna till utvecklingen av inkomstnivån, vilket har lett till en strängare behovsprövning. Av denna orsak blir det varje år färre studerande som får studiestöd, samtidigt som en del studerande som tidigare har fått stöd inte längre får det på grund av att föräldrarnas inkomster har stigit. De gränser för föräldrarnas inkomster som inverkar nedsättande på studiepenningen för en 18–19-åring som studerar på andra stadiet och

RP 40/2015 rd

som bor någon annanstans än hos sin förälder höjdes senast med 30 procent genom en lagändring (1243/2013) som trädde i kraft den 1 augusti 2014. Riksdagen förutsatte i sitt svar på regeringens proposition att regeringen vidtar snabba åtgärder för att revidera studiestödslagstiftningen så att myndiga studerande i samma situation inte längre särbehandlas på grund av ålder (RP 116/2013 rd och RP 197/2013 rd—RSv 189/2013 rd). Statsrådet beslutade den 30 december 2013 att vidta de åtgärder som uttalandet föranleder.

Undanröjande av ett lagakraftvunnet beslut

I besvärsnämnden för studiestöd behandlas årligen ca 1 000 ansökningar om undanröjande av beslut. I studiestödsärenden är antalet ansökningar om undanröjande av beslut relativt stort i jämförelse med besvärärenden, eftersom studiestödet beviljas på förhand. I detta skede finns det inte ännu uppgifter om förutsättningarna för beviljande av stöd, såsom om att studierna inletts och om avlagda studieprestationer. Genom den lag om ändring av lagen av studiestöd (1080/2006) som trädde i kraft den 1 maj 2007 överfördes befogenheten att avgöra ärenden som gäller undanröjande av Folkpensionsanstaltens eller studiestödsnämndens beslut från Försäkringsdomstolen till besvärsnämnden för studiestöd.

År 2014 tog besvärsnämnden för studiestöd emot sammanlagt 1 363 ansökningar om undanröjande av beslut. Totalt 84 procent av ansökningarna godkändes, 6 procent avslogs, 2 procent lämnades utan prövning och 7 procent förföll. En ansökan avslås ofta på grund av att ansökan är bristfällig, ett ärende lämnas ofta utan prövning på grund av att det genom det beslut som ska undanröjas endast har beviljats statsborgen för studielån och ett ärende förfaller i allmänhet på grund av att ansökan återkallas.

Av ansökningarna om undanröjande av beslut gäller ungefär 40 procent upphörande med stöd på andra stadiet när studierna inte alls har inletts eller studierna har avbrutits i det inledande skedet så att det inte alls uppkommer någon rätt till stöd. Förfarandet för undanröjande av ett beslut är administrativt sett ett tungt och utdraget förfarande när det gäller att avgöra ett förmånsärende på nytt. Administrativt sett belastar ett förfarande för undanröjande av ett beslut både den som betalar en förmån och besvärinstanserna. I situationer som gäller återkrav kan en utdragen behandling även leda till att en återkravsfordran preskriberas. Även för förmånstagaren själv är det ofta oklart vilket syfte förfarandet för undanröjande av ett beslut har och vilken dess betydelse är med tanke på det slutliga avgörandet av ett ärende. En snabbare behandling av ett ärende och ett enklare förfarande än för närvarande förbättrar även förmånstagarens rättsskydd. Förmånstagaren förstår ofta vilken betydelse det har ur studiestödets synvinkel att han eller hon inte alls har inlett studierna.

2 Målsättning och de viktigaste förslagen

Förutsättningar för beviljande av studiestöd för studier utomlands

Det föreslås att de gällande bestämmelserna om förutsättningarna för beviljande av studiestöd för studier utomlands ändras så att stöd kan beviljas även om en person med hänsyn till sina levnadsförhållanden annars kan anses ha fast anknytning till Finland. Genom möjligheten att få studiestöd för studier som bedrivs utomlands främjar man de studerandes internationella rörlighet. Med tanke på en ändamålsenlig inriktning av studiestödet och studiestödsutgifterna vore det motiverat att studiestöd enligt den finländska lagen om studiestöd beviljas sådana personer som är tillräckligt integrerade i det finländska samhället. I grunderna för beviljande av studiestöd utomlands bör man beakta den ökade rörligheten och EU-domstolens avgöranden, enligt vilka det står i strid med EU-lagstiftningen att tillämpa enbart ett bosättningskrav. Om ändringarna av lagstiftningen inte görs innebär detta att den nationella lagstiftningen och avgörandeprocessen vid verkställigheten står i strid med EU-lagstiftningen.

Slopande av indexbindning av studiepenningen

I enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Sipiläs regering föreslås att studiepenningens grundbelopp och de höjningar av det som görs på basis av föräldrarnas inkomster inte längre fr.o.m. den 1 augusti 2016 ska justeras läsårsvis på det sätt som föreskrivs i lagen om folkpensionsindex. Från och med ingången av höstterminen 2016 motsvarar alltså studiepenningens grundbelopp och de höjningar av det som görs på basis av föräldrarnas inkomster de gällande belopp som fastställts den 1 augusti 2015. Syftet med avskaffandet av indexbindningen av studiestödet är att minska statens studiestödsutgifter till följd av indexhöjningarna och att på så sätt verkställa de nödvändiga anpassningsåtgärderna inom den offentliga ekonomin som regeringen fattat beslut om.

Lindring av behovsprövning som baserar sig på föräldrarnas inkomster

Det föreslås att de gränser för föräldrarnas inkomster som inverkar nedsättande på studiepenningen för 18- och 19-åriga studerande som studerar i någon annan läroanstalt än en högskola och som bor självständigt höjs med cirka 13 procent. En 18- eller 19-åring som studerar i någon annan läroanstalt än en högskola och som bor någon annanstans än hos sin förälder ska ha rätt till studiepenning till fullt belopp, om föräldrarnas sammanlagda nettoförvärvs- och nettokapitalinkomster enligt 30 § i inkomstskattelagen är högst 60 000 euro per år. Studiepenningen ska minskas med fem procent för varje helt belopp av 1 010 euro som överskrider inkomstgränsen. Således får en studerande ingen studiepenning om de inkomster som ska beaktas är 80 200 euro eller högre. Föräldrarnas inkomster leder inte till sänkt studiepenning om de tillsammans uppgår till i genomsnitt högst 5 000 euro per månad. Ingen studiepenning alls betalas om de inkomster som ska beaktas tillsammans uppgår till i genomsnitt 6 684 euro per månad. Behovsprövningen lindras så att en myndig studerande som bor självständigt kan ha rätt till studiepenning om föräldrarna är medelinkomsttagare. Avsikten med lindringen av föräldrarnas inkomstgränser när det gäller myndiga studerande som bor självständigt och studerar på andra stadiet är att trygga utkomsten för studerandena samt att förenhetliga behovsprövningen på olika utbildningsstadier och därmed främja jämlikheten mellan studerandena. Avsikten är att stegvis helt och hållet avstå från att föräldrarnas inkomster ska inverka nedsättande på studiepenningen för en myndig studerande på andra stadiet som bor självständigt. Av statsfinansiella orsaker genomförs ändringen genom en stegvis höjning av inkomstgränserna.

Undanröjande av ett lagakraftvunnet beslut

I propositionen föreslås att ett ärende som gäller studiestöd ska kunna avgöras på nytt utan undanröjande av beslutet eller samtycke av den studerande, om den studerande inte alls har inlett sina studier vid en läroanstalt. Genom ändringen främjas ett smidigare beslutsfattande och minskas antalet s.k. undanröjda beslut och den arbetsbörda som dessa medför för Folkpensionsanstalten och besvärsnämnden för studiestöd.

3 Propositionens konsekvenser

3.1 Ekonomiska konsekvenser

Förutsättningar för beviljande av studiestöd för studier utomlands

Enligt Folkpensionsanstaltens utredning avsågs läsåret 2013—2014 120 ansökningar om stöd för studier utomlands på den grunden att sökanden inte uppfyllde bosättningskravet i lagen om studiestöd. Om fast anknytning blir en grund för beviljande av stöd kan antalet studerande som får stöd öka med motsvarande antal, vilket innebär att behovet av tilläggsanslag till följd

av ändringen skulle bli mycket litet och kunna realiseras inom ramen för det anslag som dimensionerats för studiepenning och bostadstillägg under moment 29.70.55.

Slopande av indexbindning av studiepenningen

Fram till 2019 minskar behovet av anslag med uppskattningsvis 23 miljoner euro som en följd av att indexbindningen slopas. Uppskattningen grundar sig på antagandet att förändringen i folkpensionsindex motsvarar en höjning på genomsnitt 1 procent per år. År 2016 uppskattas indexförändringen dock vara mycket liten eller t.o.m. negativ. Studiestödet ska alltså bestå av studiepenning, bostadstillägg och statsborgen för studielån. Den 1 augusti 2016 ska studiepenningens belopp inte längre justeras enligt förändringen i folkpensionsindex, vilket innebär att studiepenningens belopp därefter inte längre följer utvecklingen i levnadskostnaderna.

Lindring av behovsprövning som baserar sig på föräldrarnas inkomster

Lindringen av behovsprövningen som baserar sig på föräldrarnas inkomster, som inverkar nedsättande på studiepenningen för 18- och 19-åriga studerande på andra stadiet som bor självständigt, ökar behovet av anslag för studiepenning och bostadstillägg i statsbudgeten med sammanlagt ca 10,3 miljoner euro. Det ökade anslagsbehovet grundar sig på en uppskattning enligt vilken höjningen av inkomstgränserna ökar behovet av anslag för studiepenning för studerande som redan nu omfattas av stödet med ca 2,4 miljoner euro när sänkningen av studiepenningen på basis av föräldrarnas inkomster blir mindre. De studerande som flyttar från sina föräldrar för att bo självständigt föranleder ett behov av tilläggsanslag på uppskattningsvis 3,2 miljoner euro. De helt nya stödmottagarna ökar anslagsbehovet med 4,7 miljoner euro.

Uppskattningen grundar sig på att en höjning av inkomstgränserna med 13 procent höjer studiepenningens belopp med i genomsnitt 17 euro per månad för de ca 15 000 studerande som för närvarande omfattas av studiestödet. I och med höjningen av inkomstgränsen kommer uppskattningsvis 1 000 studerande att flytta från sina föräldrar och bo självständigt och ca 1 400 nya studerande kommer att börja omfattas av stödet. I dessa uppskattningar har man beaktat att antalet 18–19-åringar som för närvarande bor hos en förälder och som omfattas av stödet uppgår till ca 12 300, varav 23 procent får minskad studiepenning på grund av föräldrarnas inkomster. Av denna grupp (2 800) antas 30 procent (1 000) flytta för att bo självständigt.

De övriga ändringarna som föreslås har inga betydande konsekvenser för statsfinanserna.

3.2 Konsekvenser för myndigheterna

Definitionen av fast anknytning som grund för beviljande av stöd för studier utomlands undanröjer den nuvarande bestämmelsens oöverensstämmelse med EU-rätten. Definitionen av fast anknytning förutsätter prövning av varje enskilt fall och ökar arbetsbördan inom avgörande verksamheten.

Avskaffandet av indexbindningen av studiepenningen minskar i någon mån Folkpensionsanstaltens administrativa arbete i och med att studiepenningens belopp inte justeras läsårsvis. Möjligheten att avgöra ett ärende på nytt utan undanröjande av beslutet eller samtycke av den studerande, om den studerande inte alls har inlett sina studier, effektiviserar avgörande verksamheten och minskar arbetsbördan och de administrativa kostnaderna för Folkpensionsanstalten och besvärnämnden för studiestöd. Ändringen gäller årligen ca 300–400 sådana beslut om studiestöd som kan avgöras på nytt utan förfarande för undanröjande av beslut eller samtycke.

3.3 Samhälleliga konsekvenser

Enligt förslaget ska studiestöd för studier utomlands beviljas en studerande som med hänsyn till sina levnadsförhållanden kan anses ha en fast anknytning till Finland annat än på basis av hemkommun. I och med att en definition av fast anknytning tas som grund för beviljande av stöd till utlandet förbättras de ekonomiska förutsättningarna för studier utomlands.

I och med slopandet av indexbindningen av studiepenningen kommer studiestödet att vid sidan av barnbidraget vara en av de få förmåner där beloppet i fortsättningen inte automatiskt justeras på basis av utvecklingen av levnadskostnaderna. I studiepenningen ska det inte längre göras någon läsårsvis höjning enligt folkpensionsindex.

Höjningen av de föräldrarnas inkomstgränser som inverkar nedsättande på studiepenningen innebär att studiestödet räcker till bättre för studerande på andra stadiet samt att jämlikheten mellan studerande på olika utbildningsstadier främjas. Uppskattningarna av storleken på den grupp som berörs av ändringen har presenterats i samband med de ekonomiska konsekvenserna i punkt 3.1.

4 Beredningen av propositionen

Utgångspunkten för förslaget att den studerande ska ha en fast anknytning till Finland för att stöd ska kunna beviljas för studier utomlands har varit att beakta EU-domstolens avgöranden, där enbart ett bosättningsvillkor som grund för beviljande av stöd för studier utomlands har ansetts strida mot EU-lagstiftningen.

I regeringsprogrammet har man förbundit sig att genomföra de besparingar och strukturella reformer som behövs för att täcka hållbarhetsunderskottet. Som en del av anpassningsprogrammet för att stärka den offentliga ekonomin har man beslutat att frångå indexbindningen av studiepenningen. Dessutom ses studiestödet över i enlighet med regeringsprogrammet så att den totala nivån på studiestödet stiger, samtidigt som antalet studiestöds månader begränsas, men lånekompensationen och förfarandet med ett gradvis stigande stöd kvarstår. Ändringarna av studiestödet genomförs i två steg så att studiepenningen inte längre justeras enligt förändringen i folkpensionsindex fr.o.m. den 1 augusti 2016, och de övriga ändringarna träder i kraft den 1 augusti 2017.

Höjningen av föräldrarnas inkomstgränser ingick i rambeslutet för 2013—2016, och var en del av den studiestödsreform som ingick i regeringsprogrammet för statsminister Katainens regering. När det gäller höjningen av föräldrarnas inkomstgränser kom man överens om att höjningen ska göras stegvis. Den första höjningen av inkomstgränserna gjordes genom en lagändring som trädde i kraft den 1 augusti 2014 (1243/2013).

Utkastet till regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om studiestöd har beretts som tjänsteuppdrag vid undervisnings- och kulturministeriet i samarbete med Folkpensionsanstalten. Yttranden om utkastet till proposition begärdes av justitieministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, finansministeriet, Folkpensionsanstalten, besvärnämnden för studiestöd, Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto - SAKKI ry, Finlands Gymnasistförbund rf, Finlands studerandekårens förbund - SAMOK rf, Suomen Opiskelija-Allianssi - OSKU ry och Finlands studentkårens förbund (FSF) rf.

Sammanlagt lämnades nio yttranden. I yttrandena understöddes en ändring av förutsättningarna för beviljande av studiestöd för studier utomlands. En del av yttrandena fäste uppmärksamhet vid förslagets definition av fast anknytning och den tolkning som den förutsätter samt vid

RP 40/2015 rd

den detaljmotivering som gäller utkastet till bestämmelse och som styr den framtida avgörandepraxisen.

Studentorganisationerna motsatte sig avskaffandet av indexbindningen av studiepenningen och pekade på den redan nu låga nivån på studiestödet och dess otillräcklighet som en förmån som är avsedd att trygga utkomsten. I yttrandena framfördes en oro för att studerandena i allt högre grad måste delta i lönearbete vid sidan av studierna om studiepenningens nivå halkar efter den allmänna höjningen av kostnadsnivån, vilket leder till att studietiderna blir längre.

Lindringen av den behovsprövning som baserar sig på föräldrarnas inkomster när det gäller myndiga studerande på andra stadiet som bor självständigt understöddes, men samtidigt konstaterades det att förslaget alltför försätter studerande på andra stadiet och högskolestuderande i en sinsemellan ojämlik ställning. En del av remissinstanserna påpekade att det allt glesare nätet av anordnare av utbildning på andra stadiet förutsätter att många unga studerande flyttar till eget hushåll, vilket i sin tur leder till att många unga personers studier är i farozonen med den nuvarande nivån på studiestödet.

När det gäller utkasten till bestämmelser om uppföljningen av framgången i studierna förutsatte i synnerhet studentorganisationerna att de ändringar som syftar till att klargöra bestämmelserna inte i själva verket skärper uppföljningen av framgången i studierna.

Flera remissinstanser understödde de ändringar som gäller verkställigheten av studiestödet, men samtidigt påpekades det att parternas rättsskydd inte får äventyras på grund av förslagen och att t.ex. avvikelser från hörandet av en part ska gälla endast entydigt klara fall. Justitieministeriet förutsatte att det i den fortsatta beredningen beaktas att de förslag till bestämmelser som gäller ändring av ett lagakraftvunnet beslut och hörande av part anknyter till den i grundlagen tryggade rätten för en part att bli hörd och förvaltningslagens princip om förtroendeskylld i förvaltningen.

Till följd av yttrandena gjordes vissa ändringar i bestämmelserna om uppföljning av framgången i studierna så att utformningen av bestämmelserna motsvarar den nuvarande tillämpningspraxisen. I förslaget slopades förslaget till bestämmelse om att studiestödet kan justeras utan att den studerande hörs om den studerande med stöd av 6 § inte har rätt till studiestöd. De fall som avses i 6 § i lagen om studiestöd och i vilka en studerande inte har rätt till studiestöd är av många olika slag och en reglering som avviker från bestämmelserna om hörande i förvaltningslagen ansågs inte ändamålsenlig i detta skede.

Det ändringsförslag som gäller förutsättningarna för beviljande av studiestöd för studier utomlands har behandlats av riksdagen som en del av regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om studiestöd och av lagen om stöd för skolresor för studerande i gymnasieutbildning och yrkesutbildning (RP 210/2014 rd). Riksdagen förkastade propositionens förslag till lag om ändring av lagen om studiestöd den 14 mars 2015 (RSv 360/2014 rd).

5 Samband med andra propositioner

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2016 och avses bli behandlad i samband med den.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1 §. Tillämpningsområde. Enligt förslaget ska de bestämmelser i 1 § 4 mom. i lagen om studiestöd som gäller förutsättningarna för beviljande av studiestöd för studier utomlands ändras. Enligt den gällande bestämmelsen beviljas studiestöd en finsk medborgare som bedriver studier utomlands, om han eller hon har haft sin i lagen om hemkommun avsedda hemkommun i Finland i minst två år under de fem år som föregår inledandet av studierna och om vistelsen utomlands kan anses tillfällig. Villkoret om hemkommun i den föreslagna 4 mom. 1 punkten motsvarar i huvudsak den gällande bestämmelsen. För att bosättningsvillkoret ska vara uppfyllt ska det dock inte längre krävas att sökandens vistelse utomlands kan anses tillfällig. Huruvida villkoret om hemkommun enligt punkten är uppfyllt ska liksom för närvarande utredas med hjälp av villkoren i lagen om hemkommun.

Enligt den föreslagna 4 mom. 2 punkten kan studiestöd för studier som bedrivs utomlands dessutom beviljas en finsk medborgare och en utlänning som avses i 2 mom., om han eller hon med hänsyn till sina levnadsförhållanden annars har haft fast anknytning till Finland. Vid bedömningen av om anknytningen är fast ska man kunna beakta omständigheter som gäller personens familjeförhållanden, utkomst samt yrkesmässiga och andra motsvarande levnadsförhållanden. Momentets 2 punkt ska tillämpas när en person inte kan anses ha haft hemkommun i Finland enligt lagen om hemkommun under den tid som avses i 1 punkten.

Prövningen ska grunda sig på en helhetsbedömning av personens levnadsförhållanden, och personens ska ha en sådan fast anknytning till Finland som är jämförbar med det villkor som gäller hemkommunen i 1 punkten. En person kan t.ex. anses ha sådan fast anknytning till Finland som avses 2 punkten, om han eller hon har bott i Finland största delen av sitt liv och gått i skola eller arbetat i Finland. Exempelvis en person vars förälder, make eller maka bor i Finland och som regelbundet har tillbringat långa perioder i Finland kan också anses ha en sådan fast anknytning som avses punkten.

Den fasta anknytning som avses i bestämmelsen kan inte anses föreligga om en omständighet har varat endast en kort tid. För att en fast anknytning ska föreligga förutsätts det i regel att omständigheten varat en oavbruten tid av minst flera år. Vid prövningen är det dock också möjligt att beakta t.ex. vilken betydelse den fasta anknytningen har. Enligt 1 § 2 mom. i lagen om studiestöd tillämpas vad som i lagen bestäms om finska medborgare också på den som har rätt till studiestöd enligt lagen om studiestöd med stöd av Europeiska gemenskapens lagstiftning eller ett avtal som Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart (en medborgare i EU, EES eller Schweiz som är anställd i en annan medlemsstat eller hans eller hennes familjemedlemmar som han eller hon har vårdnaden om) eller som har i 10 kap. i utlänningslagen (301/2004) föreskriven permanent uppehållsrätt i Finland (permanent uppehållsrätt för EU-medborgare). Sålunda kan t.ex. en sådan EU-arbetstagare som inte haft i 1 punkten avsedd hemkommun i Finland få studiestöd med stöd av 2 punkten, om han eller hon kan anses ha sådan fast anknytning till Finland som avses där. För att studiestöd ska kunna beviljas, ska personen ha integrerats i det finländska samhället så att han eller hon kan anses ha etablerat en fast anknytning till Finland. Därmed kan bara en förälders kortvariga anställning som EU-arbetstagare i Finland inte i sig anses grunda i bestämmelsen avsedd fast anknytning till Finland för EU-arbetstagarens barn.

3 §. Definitioner. Det föreslås att yrkeshögskolelagens författningsnummer ändras i paragrafens 3 punkt.

4 §. *Studier som berättigar till studiestöd.* Det föreslås att 3 mom. 1 punkten ändras eftersom rubriken på lagen om grundläggande yrkesutbildning (630/1998) har ändrats genom lagen om ändring av lagen om yrkesutbildning (787/2014).

5 b §. *Tillräcklig framgång i studierna.* I paragrafen föreskrivs om tillräcklig framgång i studierna och om det förfarande som ska iakttas vid uppföljningen av framgången. Det föreslås att formuleringen i paragrafen förtydligas så att en jämlig tillämpningspraxis kan säkerställas.

Enligt formuleringen i gällande 1 mom. följs framgången i studierna årligen, men i praktiken följs framgången i studierna också i fråga om dem som under läsåret ansöker om stöd på nytt. Bestämmelsen anger den tidpunkt när myndigheten gör uppföljningen av hur studierna framskridit. Det är inte nödvändigt att föreskriva separat om tidpunkten för när uppföljningen görs och därför ändras bestämmelsen så att det endast anges att framgången i studierna följs upp. I enlighet med den etablerade praxis som tillämpats vid verkställigheten av studiestödet görs en uppföljning av framgången i studierna och en bedömning av tillräcklig framgång med vissa intervaller och när den studerande ansöker om studiestöd. Till övriga delar motsvarar 1 mom. gällande 1 mom.

I 2 mom. föreskrivs om indragning av studiestödet och avslag på ansökan om studiestöd, om den studerande studier inte har framskridit tillräckligt. På basis av bestämmelsen kan ansökan om studiestöd avslås bl.a. då stödet tidigare har dragits in på grund av otillräcklig framgång i studierna och då studierna, när den studerande ansöker om studiestöd på nytt, fortfarande inte har framskridit tillräckligt. När det gäller högskolestuderande finns det i 4 § i förordningen om studiestöd närmare bestämmelser om vilka studier som krävs efter det att stödet upphört.

I 2 mom. föreskrivs dessutom att studiestödet i högskolestudier dras in vid utgången av den termin under vilken uppföljningen av studieframgången görs. Bestämmelsen motsvarar bestämmelsen i gällande 4 mom. I momentet föreskrivs dessutom att studiestödet kan dras in retroaktivt, om antalet studieprestationer varit synnerligen litet och det av omständigheterna framgår att den studerande inte ens haft för avsikt att studera på heltid. Bestämmelsen motsvarar i huvudsak gällande 5 mom., men enligt formuleringen i den gällande bestämmelsen kan studiestödet återkrävas i motsvarande situationer. Bestämmelser om återkrav av stöd som betalats utan grund finns dock i 27 § i lagen, och därför är det onödigt att föreskriva om saken i detta moment.

Enligt förslaget till 3 mom. har den studerande rätt till studiestöd även om studierna inte har framskridit tillräckligt, om han eller hon anger godtagbara skäl till att studierna tillfälligt fördröjts. Bestämmelsen motsvarar huvudsakligen gällande 2 mom. Det föreslås att formuleringen ändras så att det i bestämmelsen föreskrivs om den studerandes rätt till studiestöd om han eller hon anger godtagbara skäl till att studierna framskrider långsamt. Enligt formuleringen i den gällande lagen kan utbetalningen av studiestöd fortsätta i dessa fall. Den föreslagna ändrade formuleringen ska på samma sätt gälla sådana studerande som redan beviljats studiestöd som sådana studerande som ansöker om studiestöd när uppföljningen av framgången i studierna görs.

I enlighet med bestämmelserna om hörande av part i förvaltningslagen (434/2003) ska en studerande på samma sätt som för närvarande innan ett ärende avgörs ges tillfälle att avge sin förklaring med anledning av sådana yrkanden och sådan utredning som kan inverka på hur ärendet kommer att avgöras. Enligt etablerad praxis skickas ett brev om hörande till den studerande när studierna på basis av uppgifter från läroanstalten inte har framskridit tillräckligt.

I förslaget till 4 mom. föreskrivs om förutsättningarna för att bevilja studiestöd eller fortsätta utbetalningen av studiestöd för en viss tid, även om studierna inte har framskridit tillräckligt.

Om framgången i studierna anses kräva särskild uppföljning, beviljas studiestödet eller fortsätter utbetalningen av stödet för en viss tid. Genom ändringen säkerställs det att studiestöd kan beviljas för en viss tid också i sådana situationer då en studerande på nytt ansöker om studiestöd som redan upphört. Till övriga delar motsvarar momentet i sak gällande 3 mom. 1 momentet ska det dock inte längre finnas någon bestämmelse om Folkpensionsanstaltens befogenhet att bestämma om när studier vid någon annan läroanstalt än en högskola har framskridit tillräckligt inom den utsatta tiden.

Enligt 5 mom. får det utfärdas närmare bestämmelser om bedömningen av tillräcklig framgång i studierna genom förordning av statsrådet. Bestämmelsen motsvarar gällande 6 mom.

6 §. Begränsningar i fråga om studiestödet. Det föreslås att hänvisningen i 1 mom. 3 punkten ändras eftersom rubriken på lagen om grundläggande yrkesutbildning (630/1998) har ändrats genom lagen om ändring av lagen om yrkesutbildning (787/2014).

11 §. Studiepenningens belopp. I paragrafen föreskrivs om studiepenningens belopp. Det föreslås att paragrafen ändras så att dess 6 mom., som gäller justeringen av studiepenningsbeloppet på det sätt som föreskrivs i lagen om folkpensionsindex, upphävs. Bestämmelserna i gällande 11 § om en höjning av studiepenningen på basis av föräldrarnas inkomster ska tas in i en ny 11 a §. I 1 mom. föreskrivs om studiepenningens belopp för andra än högskolestuderande samt om studiepenningens belopp för s.k. gamla högskolestuderande.

I 2 mom. föreskrivs om studiepenningens belopp för en högskolestuderande som för första gången har tagit emot en studieplats i en utbildning som inleds i en högskola den 1 augusti 2014 eller därefter eller som har tagit emot en studieplats före den 1 augusti 2014, men anmält sig som närvarande första gången den 1 augusti 2014 eller därefter. Detta motsvarar övergångsbestämmelsen i lagen om ändring av lagen om studiestöd (1243/2013) och tolkningen av den, enligt vilken bestämmelserna i gällande 11 § 1 mom. 1—4 punkten och 3 mom. 1, 3 och 5 punkten om studiepenningens belopp i en högskola tillämpas på sådana studerande.

11 a §. Höjning av studiepenningen på basis av föräldrarnas inkomster. I lagen föreslås en ny 11 a § med bestämmelser om en höjning av studiepenningen på basis av föräldrarnas inkomster. För närvarande finns dessa bestämmelser i lagens 11 § 3 mom. I förslaget till 1 mom. föreskrivs om höjningen av studiepenningen för högskolestuderande och i 2 mom. om höjningen av studiepenningen för andra studerande än högskolestuderande. I 3 mom. föreskrivs på motsvarande sätt som i gällande 11 § 4 mom. om beräkningen av höjningen.

12 §. Höjning av studiepenningen till samma nivå som i högskolorna. I paragrafen föreskrivs om en höjning av studiepenningen till samma nivå som i högskolorna i fråga om vissa läroanstalter och studier. Det föreslås att paragrafens inledande stycke ändras så att det innehåller bestämmelser om att beloppet av den studiepenning som beviljas för studier som avses i paragrafen motsvarar beloppet av studiepenningen enligt 11 § 2 mom. för s.k. nya högskolestuderande. Ändringen är nödvändig eftersom det i förslaget till 11 § föreskrivs om två olika studiepenningsbelopp för högskolestuderande. Ändringen inverkar inte på beloppet av studiepenningen i fråga om de avsedda studierna och läroanstalterna, eftersom det enligt ikraftträdandebestämmelsen i lagen om ändring av lagen om studiestöd 1243/2013 har beviljats studiepenning enligt 11 § 2 mom. sedan den 1 augusti 2014.

14 §. Bostadstillägg. Det är nödvändigt att ändra laghänvisningen i 1 mom. 5 punkten eftersom lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (591/1978) har upphävts genom lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007).

19 §. *Beaktande av föräldrarnas inkomster.* I paragrafen föreskrivs om beaktande av föräldrarnas inkomster vid beviljandet av studiepenning. Det föreslås att beloppet av föräldrarnas sammanlagda nettoförvärvs- och nettokapitalinkomster enligt 30 § i inkomstskattelagen, vilket regleras i paragrafens 4 mom., höjs från 53 000 euro till 60 000 euro.

23 §. *Ansökan om och beviljande av studiestöd.* Enligt 5 mom. kan studiestöd beviljas från ingången av den månad då ansökan om hindrande förmån har lämnats in. I momentet föreslås en ny bestämmelse enligt vilken studiestöd ska sökas senast inom en månad från utgången av den månad då beslutet om avslag på ansökan om hindrande förmån har vunnit laga kraft.

Hänvisningen i paragrafens 6 mom. föreslås bli ändrad, eftersom lagen om bostadsbidrag (408/1975) har upphävts genom lagen om allmänt bostadsbidrag (938/2014).

30 c §. *Nytt avgörande av ett ärende om studierna inte har inletts.* I lagen föreslås en ny 30 c § med bestämmelser om avgörande av ett ärende på nytt om studierna inte har inletts. Enligt bestämmelsen kan Folkpensionsanstalten eller studiestödsnämnden utan undanröjande av beslutet eller samtycke av part avgöra ärendet på nytt, om en studerande inte alls har inlett sina studier vid en läroanstalt. När det gäller studier på andra stadiet blir bestämmelsen tillämplig i sådana situationer där läroanstalten meddelar att den studerande under det första läsåret inte alls har inlett sina studier eller inte alls har deltagit i undervisningen. När det gäller högskolestudier blir bestämmelsen i praktiken tillämplig när den studerande inte har anmält sig som närvarande under det första året av studierna. Innan ärendet avgörs på nytt ska den studerande höras på det sätt som förutsätts i förvaltningslagen och efter avgörandet ska den studerande ha rätt att överklaga det nya avgörandet. Ändringen försvagar alltså inte sökandens rättsskydd.

2 Ikraftträdande

Lagen om ändring av lagen om studiestöd föreslås träda i kraft den 1 augusti 2016. Lagens 19 § 4 mom. föreslås dock träda i kraft den 1 januari 2016. Enligt 25 a § 1 mom. i lagen om studiestöd justeras studiestödet eller dras in utan ansökan kalenderårsvis i början av året på basis av föräldrarnas skatteuppgifter sedan beskattningen slutförts, vilket innebär att den föreslagna lindringen av behovsprövningen enligt 19 § 4 mom. på basis av föräldrarnas inkomster när det gäller 18- och 19-åriga studerande på andra stadiet träder i kraft samtidigt som studiestödet justeras med stöd av lagens 25 a § 1 mom.

Om ett i 23 § 5 mom. avsett beslut om avslag på ansökan om hindrande förmån har vunnit laga kraft före ikraftträdandet av lagen, ska studiestöd sökas inom en månad från lagens ikraftträdande.

3 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

De föreslagna bestämmelserna är av betydelse med tanke på bestämmelserna om kulturella rättigheter i 16 § i grundlagen, jämlikhetsbestämmelserna i 6 § i grundlagen och bestämmelserna om rättsskydd och tryggnad av garantier för en god förvaltning i 21 § i grundlagen.

Enligt 16 § 2 mom. i grundlagen ska det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, säkerställa lika möjligheter för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utbildning samt utveckla sig själv.

Enligt förslaget ska studiepenningens grundbelopp och höjningarna på basis av föräldrarnas inkomster fr.o.m. den 1 augusti 2016 inte längre justeras enligt lagen om folkpensionsindex. Ändringen innebär att studiepenningens nivå inte längre följer den allmänna kostnadsutveckl-

ingen med indexjusteringar direkt med stöd av lag. Indexbindningen av studiepenningen infördes genom den lag om ändring av lagen om studiestöd som trädde i kraft den 1 augusti 2014 (1243/2013). Innan lagen trädde i kraft tryggades ett tillräckligt studiestöd genom höjningar av engångsnatur och lindringar av behovsprövningen. Avskaffandet av indexbindningen av studiepenningen försämrar i viss mån studiestödets tillräcklighet och kan, om den allmänna kostnadsnivån stiger, inverka på den i 16 § 2 mom. i grundlagen tryggade möjligheten att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina behov få utbildning. Med beaktande av de måttliga höjningarna enligt folkpensionsindex och uppgifterna om indexets utveckling den senaste tiden, åtminstone i fråga om 2016, samt förslaget statsfinansiella betydelse, anser regeringen att avskaffandet av indexbindningen av studiepenningen innebär en så liten försämring av nivån på studiestödet att förslaget de facto inte begränsar de lika möjligheterna att studera oavsett medellöshet som avses i 16 § 2 mom. i grundlagen.

Enligt 6 § 2 mom. i grundlagen får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av bl.a. ålder eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Denna bestämmelse anses innebära förbud mot diskriminering bl.a. på grund av medborgarskap och bostadsort. Genom diskrimineringsbestämmelsen förbjuds inte all slags särbehandling av människor. Det väsentliga är om särbehandlingen kan motiveras på ett godtagbart sätt utgående från systemet med grundläggande rättigheter.

I propositionen föreslås att den bestämmelse i 1 § 4 mom. i lagen om studiestöd som gäller förutsättningarna för beviljande av stöd för studier utomlands ändras. I enlighet med gällande lag ska stöd för studier som bedrivs utomlands endast beviljas finska medborgare eller personer på vilka det som bestäms om finska medborgare tillämpas enligt 1 § 2 mom. i lagen om studiestöd. Enligt momentet tillämpas de bestämmelser i lagen om studiestöd som gäller finska medborgare också på dem som med stöd av EU-lagstiftningen eller ett avtal som EU har ingått med en annan avtalspart har rätt till studiestöd eller som har i 10 kap. i utlänningslagen föreskriven permanent uppehållsrätt i Finland. I utlänningslagens 10 kap. finns bestämmelser om vistelse i fråga om EU-medborgare och därmed jämförbara personer. Bestämmelsen om att de bestämmelser som gäller finska medborgare ska tillämpas på andra staters medborgare grundar sig på de bestämmelser och förpliktelser som binder Finland som medlem i Europeiska unionen och baserar sig på principen om ömsesidigt erkännande.

Den föreslagna ändringen om förutsättningar för beviljande av studiestöd för studier utomlands baserar sig på en tolkning som uppkommit genom avgörandena i Europeiska unionens domstol om förbud mot indirekt diskriminering på grund av medborgarskap i EU:s lagstiftning och på unionsmedborgarnas rätt till fri rörlighet. Enligt förslaget kan stöd för studier utomlands beviljas en finsk medborgare och en utlänning som avses i 1 § 2 mom. i lagen om studiestöd inte bara på basis av villkoret om hemkommun enligt gällande lagstiftning utan också på basis av fast anknytning på grund av familjeband, utkomst eller andra motsvarande omständigheter. Grundlagsutskottet har ansett att jämlikhetsbestämmelserna i 6 § i grundlagen talar för en sådan utveckling av lagstiftningen om studiestöd att studiestöd för studier utomlands också skulle kunna beviljas i Finland fastbosatta utlänningar på lika villkor som finska medborgare (GrUU 14/2003 rd). Samtidigt har utskottet dock konstaterat att det är klart att staten inte är allmänt skyldig att stödja i Finland bosatta utlänningars studier utomlands.

I propositionen föreslås inga ändringar av den grupp utlänningar på vilken de bestämmelser i lagen om studiestöd som gäller finska medborgare tillämpas. Allt fler studerande studerar utomlands och en utvidgning av rätten till studiestöd för utlandsstudier så att den gäller också andra än finska medborgare eller med dem jämförbara studerande skulle förutsätta en betydande ökning av anslagen, samtidigt som statens intresse att trygga sina egna medborgares rätt till studiestöd i ett annat land skulle försvagas. Utgångspunkten är att varje land svarar för stödet för sina egna medborgares studier. Flera stater, som har studiestöd i användning, beviljar

stöd för studier utomlands mera begränsat än för studier i hemlandet. Genom bestämmelserna försöker man förhindra situationer där en person söker sig till studier för vilka stöd beviljas enligt lagen om studiestöd enbart på grund av det förmånliga studiestödssystemet.

Utgångspunkten för propositionen har varit att beakta EU-lagstiftningens krav på fri rörlighet för unionsmedborgarna genom att göra villkoren för studiestöd som beviljas för studier utomlands flexibla. Regeringen anser att det finns ett i 6 § 2 mom. i grundlagen avsett godtagbart skäl till regleringen om att studiestöd för studier utomlands kan beviljas endast en finländsk medborgare eller en utlänning som avses i 1 § 2 mom. i lagen om studiestöd och att regleringen står i rätt proportion till det godtagbara mål som eftersträvas.

Genom det nya 19 § 4 mom. i lagen om studiestöd lindras den behovsprövning som baserar sig på föräldrarnas inkomster när studiepenning beviljas studerande i åldern 18–19 år som bor självständigt och inte studerar vid en högskola. Genom ändringen försöker man samtidigt förenhetliga grunderna för beviljande av stöd för studerande på andra stadiet och i högre utbildning. Den föreslagna ändringen skulle å andra sidan också leda till en differentiering av behovsprövningen. Den föreslagna ändringen är enligt regeringens åsikt utbildningspolitiskt ändamålsenlig och det finns ett i 6 § 2 mom. i grundlagen avsett godtagbart skäl till den. Enligt 3 § i lagen om underhåll för barn (704/1975) upphör barns rätt att få underhåll av föräldrarna när barnet fyller 18 år, men föräldrarna svarar för kostnaderna för barnets utbildning även när barnet fyllt 18 år, om detta prövas skäligt. I det fallet beaktas särskilt barnets anlag, utbildningstiden och kostnaderna för utbildningen samt barnets möjligheter att efter avslutad utbildning självt svara för kostnaderna för denna.

Enligt regeringens åsikt är den föreslagna lindringen av behovsprövningen motiverad med avseende på minderåriga studerande på andra stadiet, eftersom ansvaret för underhållet för en minderårig person ska bäras av föräldrarna, medan föräldrarna ansvarar för en myndig studerandes utbildningskostnader, om det prövas skäligt. Regeringen anser det motiverat att lindra behovsprövningen särskilt när det gäller studerande som bor självständigt, eftersom en studerande som bor självständigt och har eget hushåll i regel har större levnadskostnader än en studerande som bor hos sin förälder. Avsikten är att helt och hållet avstå från att föräldrarnas inkomster ska inverka nedsättande på studiepenningen för en myndig studerande på andra stadiet som bor självständigt. Av statsfinansiella orsaker är avsikten att ändringen genomförs genom en stegvis höjning av inkomstgränserna. Målet är att behovsprövningsgrunderna för studerande på olika utbildningsstadiet ska förenhetligas.

Enligt 21 § i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. I paragrafen sägs det att offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning ska tryggas genom lag.

Enligt förslaget till 30 c § kan Folkpensionsanstalten eller studiestödsnämnden utan undanröjande av ett lagakraftvunnet beslut eller samtycke av part avgöra ett ärende som gäller studiestöd på nytt, om en studerande inte alls har inlett sina studier vid en läroanstalt. Sådana situationer där den studerande inte alls har deltagit i undervisningen eller anmält sig som närvarande vid en högskola kan betraktas som på så sätt klara och orsakade av den studerandes eget förfarande att ärendet kan jämföras med rättelse av ett beslut till en parts nackdel utan samtycke av parten i enlighet med 50 § 2 mom. i förvaltningslagen. Även om avgörande av ett ärende på nytt inte förutsätter någon ansökan om undanröjande av beslutet eller samtycke av parten ska myndigheten dock i enlighet med förvaltningslagen höra parten när ärendet avgörs på nytt. En part ska ha möjlighet att söka ändring i ett nytt beslut i ett ärende. Regeringen an-

RP 40/2015 rd

ser på de grunder som anges ovan att de föreslagna bestämmelserna inte äventyrar partens rättsskydd eller genomförandet av principen om förtroendeskydd i förvaltningen.

Enligt regeringens uppfattning innehåller den föreslagna lagen inga sådana begränsningar av de grundläggande fri- och rättigheterna som innebär att propositionen inte skulle kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen anser att de föreslagna lagarna kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om studiestöd

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om studiestöd (65/1994) 1 § 4 mom., 3 § 4 punkten, 4 § 3 mom. 1 punkten, 5 b §, 6 § 1 mom. 3 punkten, 11 §, det inledande stycket i 12 §, 14 § 1 mom. 5 punkten, 19 § 4 mom. samt 23 § 5 och 6 mom.,

sådana de lyder, 1 § 4 mom. och det inledande stycket i 12 § i lag 345/2004, 3 § 4 punkten i lag 1166/2013, 4 § 3 mom. 1 punkten och 19 § 4 mom. i lag 1243/2013, 5 b § i lag 52/2011, 6 § 1 mom. 3 punkten, 14 § 1 mom. 5 punkten och 23 § 5 och 6 mom. i lag 792/2007 samt 11 § i lagarna 1388/2007 och 1243/2013, samt

fogas till lagen nya 11 a § och 30 c § som följer:

1 §

Tillämpningsområde

Studiestöd för studier som bedrivs utomlands beviljas till en finsk medborgare och en person som avses i 2 mom., om han eller hon

1) i minst två år under de fem år som föregår inledandet av studierna har haft sin i lagen om hemkommun (201/1994) avsedda hemkommun i Finland, eller

2) med hänsyn till hans eller hennes levnadsförhållanden annars har fast anknytning till Finland, varvid omständigheter som gäller personens familjeförhållanden, utkomst samt yrkesmässiga och andra motsvarande levnadsförhållanden beaktas.

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

4) *högskola* de universitet som avses i universitetslagen (558/2009), Försvarshögskolan, om vilken föreskrivs i lagen om Försvarshögskolan (1121/2008), de yrkeshögskolor som avses i yrkeshögskolelagen (932/2014) och Polisyrkeshögskolan enligt lagen om Polisyrkeshögskolan (1164/2013),

4 §

Studier som berättigar till studiestöd

Studiestöd för studier i andra läroanstalter beviljas studerande som

1) genomför yrkesutbildning enligt lagen om grundläggande yrkesutbildning (630/1998),

5 b §

Tillräcklig framgång i studierna

Framgången i studierna anses tillräcklig om den tid under vilken den studerande bedriver studier på heltid inte väsentligt kommer att överskrida den stödtid som fastställts för studierna i fråga. Framgången i studierna följs upp.

Studiestödet dras in eller ansökan om studiestöd avslås, om den studerandes studier inte har framskridit tillräckligt. I högskolestudier dras studiestödet in vid utgången av den termin under vilken uppföljningen av studieframgången görs. Studiestödet kan dras in retroaktivt, om antalet studieprestationer varit synnerligen litet och det av omständigheterna framgår att den studerande inte ens haft för avsikt att studera på heltid.

Den studerande har rätt till studiestöd även om studierna inte har framskridit tillräckligt, om han eller hon anger godtagbara skäl till att studierna tillfälligt fördröjts. Godtagbara skäl kan vara att den studerande eller en nära anhörig drabbats av sjukdom eller att den studerande befinner sig i en svår livssituation eller något annat särskilt skäl av tillfällig natur.

Om framgången i studierna anses kräva särskild uppföljning, beviljas studiestödet eller fortsätter utbetalningen av stödet för en viss tid, i högskolestudier högst till utgången av läsåret.

Närmare bestämmelser om bedömningen av tillräcklig framgång i studierna får utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 §

Begränsningar i fråga om studiestödet

Studiestöd beviljas inte den som

3) deltar i läroavtalsutbildning som ordnas enligt lagen om grundläggande yrkesutbildning,

11 §

Studiepenningens belopp

Studiepenningen per månad är

1) för en studerande som bor hos sin förälder 55,96 euro i högskolor och 38,66 euro i andra läroanstalter, när den studerande är yngre än 20 år, samt 124,12 euro i högskolor och 81,39 euro i andra läroanstalter, när den studerande har fyllt 20 år,

2) för en studerande som bor någon annanstans än hos sin förälder 147,52 euro i högskolor och 101,74 euro i andra läroanstalter, när den studerande är yngre än 18 år,

3) för en studerande som bor någon annanstans än hos sin förälder 303,19 euro i högskolor och 250,28 euro i andra läroanstalter, när den studerande har fyllt 18 år,

4) för en studerande som är gift eller underhållsskyldig 303,19 euro i högskolor och 250,28 euro i andra läroanstalter.

Om en studerande för första gången har tagit emot en studieplats i en utbildning som inleds i en högskola den 1 augusti 2014 eller därefter eller om den studerande har anmält sig som närvarande i en högskola första gången den 1 augusti 2014 eller därefter är studiepenningen i högskolor, oberoende av bestämmelserna i 1 mom.,

1) för en studerande som bor hos sin förälder 62,06 euro per månad, när den studerande är yngre än 20 år, och 137,35 euro per månad, när den studerande har fyllt 20 år,

RP 40/2015 rd

2) för en studerande som bor någon annanstans än hos sin förälder 163,80 per månad, när den studerande är yngre än 18 år, och 336,76 euro per månad, om den studerande har fyllt 18 år,

3) för en studerande som är gift eller underhållsskyldig 336,76 euro per månad.

Om en studerande bor i en bostad som han eller hon hyr av sin förälder eller som ägs av föräldern och den finns i samma fastighet som föräldrarnas stadigvarande bostad, beviljas den studerande studiepenning till samma belopp som beviljas till en studerande som bor hos sin förälder.

Rätten till åldersrelaterad högre studiepenning enligt 1 mom. 1 och 3 punkten samt 2 mom.1 och 2 punkten uppkommer vid ingången av den månad då stödtagaren uppnår den ålder som anges i punkten i fråga.

11 a §

Höjning av studiepenningen på basis av föräldrarnas inkomster

Om föräldrarnas sammanlagda nettoförvärvs- och nettokapitalinkomster enligt 30 § i inkomstskattelagen (1535/1992) är högst 20 700 euro per år, höjs den i 11 § föreskrivna studiepenningen i högskolor enligt följande:

- 1) en studiepenning på 55,96 euro med högst 76,31 euro,
- 2) en studiepenning på 62,06 euro med högst 76,31 euro,
- 3) en studiepenning på 124,12 euro med högst 147,52 euro,
- 4) en studiepenning på 137,35 euro med högst 147,52 euro,
- 5) en studiepenning på 147,52 euro med högst 147,52 euro,
- 6) en studiepenning på 163,80 euro med högst 147,52 euro.

Om föräldrarnas sammanlagda nettoförvärvs- och nettokapitalinkomster enligt 30 § i inkomstskattelagen är högst 20 700 euro per år, höjs den i 11 § föreskrivna studiepenningen i andra läroanstalter enligt följande:

- 1) en studiepenning på 38,66 euro med högst 59,01 euro,
- 2) en studiepenning på 81,39 euro med högst 101,74 euro,
- 3) en studiepenning på 101,74 euro med högst 101,74 euro.

Höjningen enligt 1 och 2 mom. minskas med 10 procent för varje helt belopp av 2 070 euro som överskrider inkomstgränsen. Om det sammanlagda beloppet av de inkomster som avses i 1 eller 2 mom. överstiger 39 000 euro, betalas ingen höjning.

12 §

Höjning av studiepenningen till samma nivå som i högskolorna

Om den studerande studerar vid någon av följande läroanstalter eller avlägger följande studier är beloppet av studiepenningen detsamma som enligt 11 § 2 mom.:

14 §

Bostadstillägg

Studerande som bor i en hyresbostad eller bostadsrättsbostad har rätt till bostadstillägg. Berättigad till bostadstillägg är dock inte en studerande som

5) får bostadsbidrag enligt lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007) eller bor i samma bostad som sin make som får bostadsbidrag enligt den lagen.

RP 40/2015 rd

19 §

Beaktande av föräldrarnas inkomster

En 18- eller 19-åring som studerar i någon annan läroanstalt än en högskola och som bor någon annanstans än hos sin förälder har dock rätt till studiepenning till fullt belopp, om föräldrarnas sammanlagda nettoförvärvs- och nettokapitalinkomster enligt 30 § i inkomstskattelagen är högst 60 000 euro per år. Studiepenningen minskas med fem procent för varje helt belopp av 1 010 euro som överskrider inkomstgränsen.

23 §

Ansökan om och beviljande av studiestöd

Om en studerandes ansökan om en i 6 § avsedd hindrande förmån har avslagits, kan studiestöd beviljas från ingången av den månad då ansökan om den hindrande förmånen har lämnats in. Ansökan om studiestöd ska göras inom en månad från utgången av den månad då beslutet om avslag på ansökan om den hindrande förmånen har vunnit laga kraft.

Om en studerandes ansökan om bostadsbidrag enligt lagen om allmänt bostadsbidrag (938/2014) eller den studerandes och makens ansökan om bostadsbidrag enligt lagen om bostadsbidrag för pensionstagare har avslagits, kan studiestödets bostadstillägg beviljas från ingången av den månad då ansökan om bostadsbidrag har lämnats in.

30 c §

Nytt avgörande av ett ärende om studierna inte har inletts

Om en studerande inte alls har inletts sina studier vid en läroanstalt, kan Folkpensionsanstalten eller studiestödsnämnden utan undanröjande av beslutet eller samtycke av part avgöra ett ärende som gäller studiestöd på nytt.

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 19 § 4 mom. träder dock i kraft den 1 januari 2016.

Om ett i 23 § 5 mom. avsett beslut om avslag på ansökan om en hindrande förmån har vunnit laga kraft före ikraftträdandet av denna lag, ska studiestöd sökas inom en månad från ikraftträdandet.

Helsingfors den 28 september 2015

Statsministerns ställföreträdare, utrikesminister

Timo Soini

Undervisnings- och kulturminister Sanni Grahn-Laasonen

Lag

om ändring av lagen om studiestöd

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om studiestöd (65/1994) 1 § 4 mom., 3 § 4 punkten, 4 § 3 mom. 1 punkten, 5 b §, 6 § 1 mom. 3 punkten, 11 §, det inledande stycket i 12 §, 14 § 1 mom. 5 punkten, 19 § 4 mom. samt 23 § 5 och 6 mom.,
sådana de lyder, 1 § 4 mom. och det inledande stycket i 12 § i lag 345/2004, 3 § 4 punkten i lag 1166/2013, 4 § 3 mom. 1 punkten och 19 § 4 mom. i lag 1243/2013, 5 b § i lag 52/2011, 6 § 1 mom. 3 punkten, 14 § 1 mom. 5 punkten och 23 § 5 och 6 mom. i lag 792/2007 samt 11 § i lagarna 1388/2007 och 1243/2013, samt
fogas till lagen nya 11 a § och 30 c § som följer:

Gällande lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Studiestöd beviljas en finsk medborgare som bedriver studier utomlands, om han eller hon har haft sin i lagen om hemkommun (201/1994) avsedda hemkommun i Finland i minst två år under de fem år som föregår inledandet av studierna och om vistelsen utomlands kan anses tillfällig.

Föreslagen lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Studiestöd *för studier som bedrivs utomlands beviljas till en finsk medborgare och en person som avses i 2 mom., om han eller hon*
1) *i minst två år under de fem år som föregår inledandet av studierna har haft sin i lagen om hemkommun (201/1994) avsedda hemkommun i Finland, eller*
2) *med hänsyn till hans eller hennes levnadsförhållanden annars har fast anknytning till Finland, varvid omständigheter som gäller personens familjeförhållanden, utkomst samt yrkesmässiga och andra motsvarande levnadsförhållanden beaktas.*

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

4) *högskola* de universitet som avses i universitetslagen (558/2009), Försvarshögskolan, om vilken föreskrivs i lagen om Försvarshögskolan (1121/2008), de yrkeshögskolor som avses i yrkeshögskolelagen (351/2003) och Polisyrkeshögskolan enligt lagen om Polisyrkeshögskolan (1164/2013), (30.12.2013/1166)

4 §

Studier som berättigar till studiestöd

Studiestöd för studier i andra läroanstalter beviljas studerande som

1) genomför yrkesutbildning enligt lagen om yrkesutbildning,

5 b §

Tillräcklig framgång i studierna

Framgången i studierna följs årligen. Framgången i studierna anses tillräcklig om den tid under vilken den studerande bedriver studier på heltid inte väsentligt kommer att överskrida den stötid som fastställts för studierna i fråga.

Utbetalningen av studiestödet kan fortsätta även om studieprestationerna är otillräckliga, om den studerande anför särskilda skäl till att studierna tillfälligt fördröjts. Godtagbara skäl kan vara att den studerande eller en nära anhörig drabbats av sjukdom eller att den studerande befinner sig i en svår livssituation eller något annat särskilt skäl av tillfällig natur.

Utbetalningen av studiestödet kan fortsätta för en viss tid om studieprestationerna är otillräckliga och framgången i studierna an-

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

4) *högskola* de universitet som avses i universitetslagen (558/2009), Försvarshögskolan, om vilken föreskrivs i lagen om Försvarshögskolan (1121/2008), de yrkeshögskolor som avses i yrkeshögskolelagen (932/2014) och Polisyrkeshögskolan enligt lagen om Polisyrkeshögskolan (1164/2013),

4 §

Studier som berättigar till studiestöd

Studiestöd för studier i andra läroanstalter beviljas studerande som

1) genomför yrkesutbildning enligt lagen om *grundläggande* yrkesutbildning (630/1998),

5 b §

Tillräcklig framgång i studierna

Framgången i studierna anses tillräcklig om den tid under vilken den studerande bedriver studier på heltid inte väsentligt kommer att överskrida den stötid som fastställts för studierna i fråga. *Framgången i studierna följs upp.*

Studiestödet dras in eller ansökan om studiestöd avslås, om den studerandes studier inte har framskridit tillräckligt. I högskolestudier dras studiestödet in vid utgången av den termin under vilken uppföljningen av studieframgången görs. Studiestödet kan dras in retroaktivt, om antalet studieprestationer varit synnerligen litet och det av omständigheterna framgår att den studerande inte ens haft för avsikt att studera på heltid.

Den studerande har rätt till studiestöd även om studierna inte har framskridit tillräckligt, om han eller hon anger godtagbara skäl till

ses kräva särskild uppföljning. När tidsfristen gått ut kan studiestöd beviljas, om den studerandes studier har framskridit tillräckligt inom den utsatta tiden. I högskolestudier kan utbetalningen av studiestödet fortsätta högst till utgången av läsåret. I studier vid andra läroanstalter ska den studerande visa att studierna framskridit inom den utsatta tiden på det sätt som Folkpensionsanstalten förutsätter.

Studiestödet upphör om den studerande inte svarar på begäran om utredning eller inte anger godtagbara skäl till att studierna framskrider långsamt. I högskolestudier upphör studiestödet vid utgången av den termin under vilken uppföljningen av studieframgången görs.

Studiestödet kan återkrävas, om antalet studieprestationer varit synnerligen litet och det av omständigheterna framgår att den studerande inte ens haft för avsikt att studera på heltid.

Efter att studiestödet dragits in kan stödet beviljas på nytt när studierna framskridit tillräckligt efter att stödet upphört.

Närmare bestämmelser om bedömningen av tillräcklig framgång i studierna kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 §

Begränsningar i fråga om studiestödet

Studiestöd beviljas inte den som

3) deltar i läroavtalsutbildning som ordnas enligt lagen om yrkesutbildning (630/1998),

11 §

Studiepenningens belopp

Om inte något annat följer av 3, 4 eller 6 mom. eller av 12, 17, 19 eller 20–22 § är studiepenningen per månad

1) för en studerande som bor hos sin förälder 61 euro i högskolor och 38 euro i andra läroanstalter, om den studerande är yngre än 20 år, samt 135 euro i högskolor och 80 euro i andra läroanstalter, om den studerande har fyllt 20 år,

att studierna tillfälligt fördröjts. Godtagbara skäl kan vara att den studerande eller en nära anhörig drabbats av sjukdom eller att den studerande befinner sig i en svår livssituation eller något annat särskilt skäl av tillfällig natur.

Om framgången i studierna anses kräva särskild uppföljning, beviljas studiestödet eller fortsätter utbetalningen av stödet för en viss tid, i högskolestudier högst till utgången av läsåret.

Närmare bestämmelser om bedömningen av tillräcklig framgång i studierna får utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 §

Begränsningar i fråga om studiestödet

Studiestöd beviljas inte den som

3) deltar i läroavtalsutbildning som ordnas enligt lagen om grundläggande yrkesutbildning,

11 §

Studiepenningens belopp

Studiepenningen per månad är

1) för en studerande som bor hos sin förälder 55,96 euro i högskolor och 38,66 euro i andra läroanstalter, när den studerande är yngre än 20 år, samt 124,12 euro i högskolor och 81,39 euro i andra läroanstalter, när den studerande har fyllt 20 år,

2) för en studerande som bor någon annanstans än hos sin förälder 161 euro i högskolor och 100 euro i andra läroanstalter, om den studerande är yngre än 18 år,

3) för en studerande som bor någon annanstans än hos sin förälder 331 euro i högskolor och 246 euro i andra läroanstalter, om den studerande har fyllt 18 år,

4) för en studerande som är gift eller underhållsskyldig 331 euro i högskolor och 246 euro i andra läroanstalter.

Om en studerande bor i en bostad som han eller hon hyr av sin förälder eller som ägs av föräldern och den finns i samma fastighet som föräldrarnas stadigvarande bostad, beviljas studiepenning till samma belopp som till en studerande som bor hos sin förälder.

Om föräldrarnas sammanlagda nettoförvärvs- och nettokapitalinkomster enligt 30 § i inkomstskattelagen (1535/1992) är högst 20 700 euro per år, kan studiepenningen höjas enligt följande:

1) en studiepenning på 61 euro med högst 75 euro, (30.12.2013/1243)

2) en studiepenning på 38 euro med högst 58 euro,

3) en studiepenning på 135 euro med högst 145 euro, (30.12.2013/1243)

4) en studiepenning på 80 euro med högst 100 euro,

5) en studiepenning på 161 euro med högst 145 euro, (30.12.2013/1243)

6) en studiepenning på 100 euro med högst 100 euro.

Höjningen minskas med 10 procent för varje helt belopp av 2 070 euro som överstiger inkomstgränsen. Om det sammanlagda beloppet av de inkomster som avses i 3 mom. överstiger 39 000 euro, betalas ingen

2) för en studerande som bor någon annanstans än hos sin förälder 147,52 euro i högskolor och 101,74 euro i andra läroanstalter, när den studerande är yngre än 18 år,

3) för en studerande som bor någon annanstans än hos sin förälder 303,19 euro i högskolor och 250,28 euro i andra läroanstalter, när den studerande har fyllt 18 år,

4) för en studerande som är gift eller underhållsskyldig 303,19 euro i högskolor och 250,28 euro i andra läroanstalter.

Om en studerande för första gången har tagit emot en studieplats i en utbildning som inleds i en högskola den 1 augusti 2014 eller därefter eller om den studerande har anmält sig som närvarande i en högskola första gången den 1 augusti 2014 eller därefter är studiepenningen i högskolor, oberoende av bestämmelserna i 1 mom.,

1) för en studerande som bor hos sin förälder 62,06 euro per månad, när den studerande är yngre än 20 år, och 137,35 euro per månad, när den studerande har fyllt 20 år,

2) för en studerande som bor någon annanstans än hos sin förälder 163,80 per månad, när den studerande är yngre än 18 år, och 336,76 euro per månad, om den studerande har fyllt 18 år,

3) för en studerande som är gift eller underhållsskyldig 336,76 euro per månad.

Om en studerande bor i en bostad som han eller hon hyr av sin förälder eller som ägs av föräldern och den finns i samma fastighet som föräldrarnas stadigvarande bostad, beviljas den studerande studiepenning till samma belopp som beviljas till en studerande som bor hos sin förälder.

höjning.

Rätten till åldersrelaterad högre studiepenning enligt 1 mom. 1 eller 3 punkten uppkommer vid ingången av den månad då stödtagaren uppnår den ålder som anges i punkten i fråga.

De studiepenningsbelopp som anges i 1 och 3 mom. justeras i början av varje läsår på det sätt som föreskrivs i lagen om folkpensionsindex (456/2001). Eurobeloppen avrundas till närmaste cent.

Rätten till åldersrelaterad högre studiepenning enligt 1 mom. 1 och 3 punkten *samt 2 mom. 1 och 2 punkten* uppkommer vid ingången av den månad då stödtagaren uppnår den ålder som anges i punkten i fråga.

11 a §

Höjning av studiepenningen på basis av föräldrarnas inkomster

Om föräldrarnas sammanlagda nettoförvärvs- och nettokapitalinkomster enligt 30 § i inkomstskattelagen (1535/1992) är högst 20 700 euro per år, höjs den i 11 § föreskrivna studiepenningen i högskolor enligt följande:

- 1) en studiepenning på 55,96 euro med högst 76,31 euro,*
- 2) en studiepenning på 62,06 euro med högst 76,31 euro,*
- 3) en studiepenning på 124,12 euro med högst 147,52 euro,*
- 4) en studiepenning på 137,35 euro med högst 147,52 euro,*
- 5) en studiepenning på 147,52 euro med högst 147,52 euro,*
- 6) en studiepenning på 163,80 euro med högst 147,52 euro.*

Om föräldrarnas sammanlagda nettoförvärvs- och nettokapitalinkomster enligt 30 § i inkomstskattelagen är högst 20 700 euro per år, höjs den i 11 § föreskrivna studiepenningen i andra läroanstalter enligt följande:

- 1) en studiepenning på 38,66 euro med högst 59,01 euro,*
- 2) en studiepenning på 81,39 euro med högst 101,74 euro,*
- 3) en studiepenning på 101,74 euro med högst 101,74 euro.*

Höjningen enligt 1 och 2 mom. minskas med 10 procent för varje helt belopp av 2 070 euro som överskrider inkomstgränsen. Om det sammanlagda beloppet av de inkomster som avses i 1 eller 2 mom. överstiger 39 000 euro, betalas ingen höjning.

12 §

Höjning av studiepenningen till samma nivå som i högskolorna

I fråga om följande läroanstalter och studier är beloppet av studiepenningen det samma som i högskolorna:

12 §

Höjning av studiepenningen till samma nivå som i högskolorna

Om den studerande studerar vid någon av följande läroanstalter eller avlägger följande studier är beloppet av studiepenningen det samma som enligt 11 § 2 mom.:

14 §

Bostadstillägg

Studerande som bor i en hyresbostad eller bostadsrättsbostad har rätt till bostadstillägg. Berättigad till bostadstillägg är dock inte en studerande som

5) får bostadsbidrag enligt lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (591/1978) eller bor i samma bostad som sin make som får bostadsbidrag enligt lagen om bostadsbidrag för pensionstagare.

14 §

Bostadstillägg

Studerande som bor i en hyresbostad eller bostadsrättsbostad har rätt till bostadstillägg. Berättigad till bostadstillägg är dock inte en studerande som

5) får bostadsbidrag enligt lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007) eller bor i samma bostad som sin make som får bostadsbidrag enligt den lagen.

19 §

Beaktande av föräldrarnas inkomster

En 18–19-åring som studerar i någon annan läroanstalt än en högskola och som bor någon annanstans än hos sin förälder, har dock rätt till studiepenning till fullt belopp, om föräldrarnas sammanlagda nettoförvärvs- och nettokapitalinkomster enligt 30 § i inkomstskattelagen är högst 53 000 euro per år. Studiepenningen minskas med fem procent för varje helt belopp av 1 010 euro som överstiger inkomstgränsen.

19 §

Beaktande av föräldrarnas inkomster

En 18- eller 19-åring som studerar i någon annan läroanstalt än en högskola och som bor någon annanstans än hos sin förälder har dock rätt till studiepenning till fullt belopp, om föräldrarnas sammanlagda nettoförvärvs- och nettokapitalinkomster enligt 30 § i inkomstskattelagen är högst 60 000 euro per år. Studiepenningen minskas med fem procent för varje helt belopp av 1 010 euro som överstiger inkomstgränsen.

23 §

Ansökan om och beviljande av studiestöd

Om en studerandes ansökan om hindrande förmån som nämns i 6 § har avslagits, kan studiestöd beviljas från ingången av den månad då ansökan om hindrande förmån har

23 §

Ansökan om och beviljande av studiestöd

Om en studerandes ansökan om en i 6 § avsedd hindrande förmån har avslagits, kan studiestöd beviljas från ingången av den månad då ansökan om den hindrande förmånen

lämnats in.

Om en studerandes ansökan om bostadsbidrag enligt lagen om bostadsbidrag (408/1975) eller den studerandes och makens ansökan om bostadsbidrag enligt lagen om bostadsbidrag för pensionstagare har avslagits, kan studiestödets bostadstillägg beviljas från ingången av den månad då ansökan om bostadsbidrag har lämnats in.

har lämnats in. *Ansökan om studiestöd ska göras inom en månad från utgången av den månad då beslutet om avslag på ansökan om den hindrande förmånen har vunnit laga kraft.*

Om en studerandes ansökan om bostadsbidrag enligt lagen om *allmänt* bostadsbidrag (938/2014) eller den studerandes och makens ansökan om bostadsbidrag enligt lagen om bostadsbidrag för pensionstagare har avslagits, kan studiestödets bostadstillägg beviljas från ingången av den månad då ansökan om bostadsbidrag har lämnats in.

30 c §

Nytt avgörande av ett ärende om studierna inte har inletts

Om en studerande inte alls har inlett sina studier vid en läroanstalt, kan Folkpensionsanstalten eller studiestödsnämnden utan undanröjande av beslutet eller samtycke av part avgöra ett ärende som gäller studiestöd på nytt.

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 19 § 4 mom. träder dock i kraft den 1 januari 2016.

Om ett i 23 § 5 mom. avsett beslut om avslag på ansökan om en hindrande förmån har vunnit laga kraft före ikraftträdandet av denna lag, ska studiestöd sökas inom en månad från ikraftträdandet.
